

DEMOKRACIJA

Leto VIII. - Štev. 30

Trst - Gorica 23. julija 1954

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
 Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
 Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzutta št. 18.
 CENA: posamezne številke L 25. — Naročnina:
 mesečno L 100, letno L 1.200. — Za izomestovo:
 mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni
 računi: Trst štev. 11-7223, Gorica štev. 9-18127

Izhaja vsak petek

POGREBCI VELIKE IDEJE

Ugledni slovenski politik dr. Božumil Vošnjak, ki se vsa ta leta v Washingtonu neutrudno zavzemata za tržaške in sploh zamejske Slovence, nam je pred kratkim pisal: »Najznačilnejšo izjavo o Trstu je pač da tisti visoko stojec uradnik ameriškega ministarstva za zunanjost zadeve, ki je obžaloval, da Trst ne bo postal drugo Posarje. Razgovori o Trstu so podobni pomenek pogrebcem, ki nosijo proti grobu veliko idejo.«

Mislimo, da bomo redko našli besede, ki s takšno točnostjo označujejo to, kar se s Tržaškim vprašanjem dogaja. Tu se res ruši in uničuje nekaj velikega. Razum, ki naj bi kazal pot v bodočnost, je klonil pred strastmi preteklosti.

VELICINA ZAMISLI SVOBODNEGA TRŽASKEGA OZEMELJA

Pravkar izrečene besede ne posmijo, da gre pri reševanju Tržaškega vprašanja za način, ki vodi k razdelitvi predvidenega samostojnega Svobodnega tržaškega ozemelja, za poraz idealistov, katerih načrti ne bi imeli nobenih stvarnih osnov. Z italijansko mirovno pogodbo predvidena samostojnost tržaškega ozemelja ima namreč svoje, in to presneto upoštevanja vredne starine temelje.

Predvsem je nesporno, da bi takšna rešitev bila najboljše jasmost za resnično enakopravnost živih narodnosti, ki ne bi bile prisiljene, da sprejemajo eden ali drugi tarij. Ob primerem mednarodnem nadzorstvu bi se preprečilo vsako zatiranje. S tem bi odpadli razlogi za spore med sosednjima državama, katerima so pri srcu njuni sonarodnjaki. Istočasno bi takšna ureditev omogočila tudi gospodarski razmah mesta, ki bi nevezano na carinske sisteme večjih državnih tvorb v njihove valutne omejitve postalo točka, na kateri bi se popolnoma enakopravno srečevali trgovci vseh bližnjih in oddaljenih držav. Prav nič ne bomo prehrivali, če rečemo, da rabi danes tako razbita Srednja Evropa takšno sestajališče celo več bolj, kakor pa ga je rabila nekdajna enotna cesarska Avstrija.

Prav to pa je tisto, kar daje zamislji Svobodnega tržaškega ozemelja veličino. Samostojnost tega ozemelja ni namreč samo v skladu s sebičnimi koristimi predmetnega prebivalstva, temveč tudi s koristimi širšega zaledja. A komur še to ni dovolj, dodamo, da se k temu pridružuje še vprašanje stalnosti jugoslovansko-italijanskih odnosov in mej. Kot mednaroden mejni bi Svobodno tržaško ozemlje zanesenim nacionalizmom preprečevalo, da bi vsakih nekaj dejeti s krovjo prevestrali meje in vnesali v domove družin spornih področij nemir in nesrečo. Ko tako bi nadalje Svobodno tržaško ozemlje bilo tvorni prispevek v usnjevanju Združene Evrope, katero bo možno zgraditi samo z umirjevanjem, ne pa podpiranjem nacionalizmov. Svobodno tržaško ozemlje bi končno bilo prvi primer izvajanja med drugo svetovno vojno tolkokrat podvrajenega načela, da morajo biti vsa zgodovinska sporna področja, posebno pa ključni položaji, postavljeni pred mednarodno nadzorstvo.

S tem so sicer samo na grobo podani orisi širšega pomena tzv. Tržaškega vprašanja, toda vsakdo leži že na osnovi tega ugotovi, da to vprašanje presega navaden krajinski okvir. Zato ga noben trezen politik ne bi smel obravnavati kot majhen obmejni sporhek dveh drugorazrednih držav.

IZZA »ZELEZNEGA ZASTORJA PA GLEDALO

Trst je na sami meji železnega zastora za katerega sicer titovsko časopisje trdi, da ga ni, ker prihaja vsak dan iz Jugoslavije in Trst toliko beguncev. Toda, tudi če bi bilo tako, le drži, da je Trst na meji totalitarnega sveta, iz katerega svobode željne oči opazujejo, kaj se tu dogaja. In kaj naj porečeo k sliki, kakršno smo pravkar opisali?

Cesar Hailie Selasije v Jugoslaviji

V torek 20. julija je na svojem krožnem potovanju po Evropi prispol v Beograd abesiški cesar Hailie Selasije. Cesarja, ki je s posebnim letalom pristal na Batajnici, spremajo člani cesarske družine, princ Sahle Selasi, princenji Hable in Zofija Desta ter nekaj visokih državnih uradnikov.

Titov državni aparat je s pomočjo partijskega propagandnega stroja spravil na ulice vse, kar v prestolnici leže in gre. Titova dvorska režija pa je postavila v senko vse, kar je v preteklosti Beograd kolid koli doživeljal.

Abesiški cesar je prva kronana glava, ki v zgodovini komunističnih diktatur prestopa do »ljubljenske demokracije«. Niti Kremelj se ne more povrhlati, da bi v razmeroma dolgi dobi svojega vladanja sprejemal vladarje po božji milosti in volji naroda. Dosedaj so iz Sovjetske Romunije, Bolgarije in Jugoslavije revolucionarni prileksi svoje lastne vladarje pognali, sedaj pa sprejemajo — ob pomanjkanju drugih — iz črne Afrike. S pritiskom na gumb so jih odstavljali, s pritiskom na isti gumb jih cesarsko v zemljo v izgrevanje enega balkanskega zaveznika proti drugemu. Pišanje dela tujega časopisa in nekatere uradne izjave kažejo, da se je to že začelo. Ce gre po tej poti, potem to ne bo prispevalo k uredivitvi razmer na Balkanu, ki bodo ustaljene in zdrave šele takrat, ko bodo uresničili in spoštovali načelo »Balkan Balkancem«, kateremu naj bodo pokroviteljice oddaljene, ne pa na Balkanu tudi ozemeljsko interesirane velesile.

57 let in se smatra za begunko brez državljanstva. V Združene države je prispevala leta 1950 kot obiskovalka. Zivelja pa je že v Združenih državah v letih 1904-1905 in 1939-1945. Zdaj piše svoje spomine, včasih pa priredi tudi kako predavanje in govor po radiu. Stalno bivališče so ji dovolili kot posebni s posebnimi zaslugami.

Strahotne poplave v Podonavju

Donava, ki je na avstrijskem ozemlju povzročila ogromno škodo in na tisoče ljudi oropala vsega litemetka in strehe nad glavo, je s svojo univerziteto pod nadaljevala tudi po madžarskem ozemlju. Prestolnica Madžarske je posebno na desnem bregu Donave utrpela občutno škodo. Vzdolž struge proti jugoslovanski meji pa je na več mestih predala obrambne nasipe in poplavila obširna področja obdelavne zemlje.

S strahom v srcu pričakujejo sedaj Jugosloveni vodovje, ki se približuje. Pri Bezdantu je Donava kmaj za 30 cm nižja od maksimalne ravni leta 1926. Povsod z vso nagnico utrijejo nasipe. Pri teh delih pomaga tudi vojaštvo. K srečo kmalu po prvi svetovni vojni jugoslovanske oblasti izvršile na teh področjih velika obrambna dela. Upajmo, da bo vodovje po Jugoslaviji odteklo brez nesreč.

Jugoslavija je že italij utrpela v zadnjih letih več vremenskih negod, območja, po katerih teče Donava, pa so žitnica dežele. Ze brez nezgod je Titova Jugoslavija s kruhom na kratkem.

Alice Masarykova v ZDA

Senat je sprejel zakon, s katrim je dovoljeno hčerki bivšega češkoslovaškega predsednika Masaryka, Alice Masaryk, stalno bivališče v Združenih državah. Zakan mora sprejeti še predstavnika izbornica. Alice Masaryk je starla

Primirje v Indokini

Zenevska konferenca je le dosegla uspš. V noči od torka na sredo so po osmih letih le utihnili topovi. Oba nasprotnika sta podpisala v Zencvi tri konvencije o prekiniti sovražnosti: za Vietnam, Laos in Kambodžo. Sporazum o premirju določa: 1) razmejitočno črto, ki poteka vzdolž reke Benha (ca ob 17. vzporedniku); 2) evakuacijo luke Haiphong v teku 19 mesecov; 3) volitve v Vietnamu do julija 1956; 4) izjavo konference, po kateri Združen edržave niso obvezne, da podpišejo kakršna kolikorja s komunisti.

Tako so prerezali Vietnam v dve dela in izredili komunitom 13 milijonov prebivalcev, in to dobre tri tedne potem, ko sta Eisenhower in Churchill oponovila načela Atlantske listine in se zavzemala za združitev in ne razkosanje čezmira in narodov.

Ob podpisu premirja je predsednik Združenih držav, Eisenhower, izrazil zadovoljstvo nad uspehi počaganj. Poudaril pa je, da Združene države niso sodelovale v vojni v Indokini in da sklepni premirje zavrnejo Ameriško politiko. Podvomil je tudi, ali se bodo komunisti določili tudi držali. Pri tem je omenjal tudi priprave za obrambo jugovzhodne Azije.

Angleški zunanji minister Eden pa je dejal, da so dosegli to, kar se je v danih okoliščinah moglo dosegeti.

„Kocka je padla“ pred štiridesetimi leti

Po dinastičnih spremembah leta 1903, po aneksiji Bosne in Hercegovine s strani Avstro-Ogrske, po seboj pa pod vplivom presestnijih zmag male Srbije v Balkanski vojni 1912-13, je jugoslovanska ideja — kakor vse velike ideje — razgibala južne Slovane od Gospe Svetje do Soluna. Vrenje je zavzelo revolucionare oblike med srbsko mladino v Bosni in Hercegovini. Zaradi politične in moralne o krepitev Srbije in Crne Gore je pripeljalo kotebat ravnotežje sil v Evropi.

Vodilni krogi v avstro-ogrski monarhiji so sprito takega razvoja postali nestрpi in živenci. Pan-germanska in madžarska ideja sta se znašli na istem tiru: malo Srbija, ki je rasla v Piemont južnoslovanske zamisli, je bilo potrebno čimprej politično osamiti in končno uničiti. Pan-germanska ideja, ki je družila habsburško monarhijo z nemškim rajhom, je narekelovala čimprejšnji poseg v politične dogodke, če je treba tudi z orožjem v roki. To v doseg do ciljev: 1) da se Srbiji onemogoči odmor po balkanskih vojnah in 2) da pride do obračuna prej, preden bi Rusija izvršila reorganizacijo svojega železniškega omrežja nasproti

Nemčiji in se moderno oborožila, kakor je to predvideval načrt, ki se je imel zaključiti leta 1917. Narednik avstro-ogrškega generalštaba, Konrad von Hoetzendorf, je vztrajal na stališču, da je treba začeti z vojno proti malim Srbiji še v teku leta 1914, pa četudi bi se zaradi tega vnela evropska vojna.

Ceravno so sarajevski atentat na avstro-ogrškega prestolonaslednika izvršili avstro-ogrški državljani na avstro-ogrškem ozemlju, je napadelna avstro-ogrška politika izvajala in tega wcasus bellis za Srbijo.

Srbški vladni poslani so poslali ultimatum, ki je v desetih točkah zahteval tak

ka ponizovanja za suvereno državo, da jih male Srbija pri najboljši volji v celoti ni mogla sprejeti. Med drugim je Avstro-Ogrska zahtevala:

1) da Srbija v svojih lastnih državnih mejah prepove vsako publikacijo, ki bi izvajala mržnjo in preizvir proti monarhiji; 2) da takoj razpusti organizacijo Narodne odbrane; 3) da iz šolskih knjig in drugih vzgojnih pripomočkov odstrani vse, kar bi imelo služiti protovrstnijski propagandi; 4) da iz vojaške službe in državne uprave v splošnem odstrani vse častnike in uradnike, ki naj bi propagirali sovražstvo proti Avstro-Ogrski; 5) da dovoli vstop v Srbijo avstrijskim preiskovalnim organom, ki bi spomagali zaretati prevratišča gibanja proti monarhiji; 6) da uvede proti sarajevskim atentatorjem sodno preiskavo, pri kateri bi sodelovali organi avstrijske vlade;

7) da takoj arretira majorja Voja Tankosića in Milana Ciganovića; 8) da takoj prepreči nedovoljeno vstihotapljanje orožja in streljava čez mejo, da takoj odpusti obmejne uradnike v Sapcu in Loznicu, ki jih obdoljuje, da so pomagali pri prenosu orožja in streljiva čez mejo; 9) da preklape izjave visokih srbskih uradnikov doma in v tujini, ki so jih ti dali po atentatu v intervjujih in so bile te izjave sovražne proti Avstro-Ogrski; 10) da takoj obvesti avstro-ogrško vladu, da je gornje pogoje brezpostojno izvršila. Avstro-ogrška vladna priznala je, da je bil sestreljene uro 1914 do šeste ure zvečer.

Srbški vladni poslani je s svojim odgovorom z dne 25. julija odgovoril na vseh deset točk v obliki, ki jo ves sestreljal, ustreljen s strojno topom.

To je bilo prvo, kar je imelo nekaj pozitivne posledice. 1) da takoj arretira majorja Voja Tankosića in Milana Ciganovića; 2) da takoj prepreči nedovoljeno vstihotapljanje orožja in streljava čez mejo, da takoj odpusti obmejne uradnike v Sapcu in Loznicu, ki jih obdoljuje, da so pomagali pri prenosu orožja in streljiva čez mejo; 3) da preklape izjave visokih srbskih uradnikov doma in v tujini, ki so jih ti dali po atentatu v intervjujih in so bile te izjave sovražne proti Avstro-Ogrski; 4) da takoj obvesti avstro-ogrško vladu, da je gornje pogoje brezpostojno izvršila. Avstro-ogrška vladna priznala je, da je proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbijo izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

Avstro-ogrška vladna priznala je, da proti vsej občini vzdolž in prečez celo jugozahodno Srbiju izvršila.

VESTI Z GORIŠKEGA

Pravice človeka v besedi papeža

Goriškemu županu in vsem demokrščanom

Za socialne nedne, ki se vršijo v Franciji, je papež Pij XII. naslovil predsedniku posebno pismo, v katerem obravnava vprašanje kriščnega odnosa državljanov, države in oblasti med seboj.

V svojem pismu poudarja papež, da so država, državljan in oblast tesno moralno med seboj povezani, in da samota vrhovni red more nuditi temelje prave in dejanske oblasti države.

Na tem skupnem temelju, pravi papež, smo vsak s svojimi pravicami oseba, država in javna oblast med seboj povezani. Zaradi te tene povezanosti ne more država kršiti pravčevih človekovih svoboda, da ne krši svoje lastne avtoritete, na drugi strani pa pomeni zlorabljanje osebnih svobočin posameznika, ki je odgovoren za skupni blagor, konec lastnega dobrostvarja.

«Ce je res, vztraja papež, da zahteva življenje v demokratični državi od vsakega državljanina visoko moralno pripravljenost, se ne smemo bati priznati, da mnogi, ki se nazivajo kristjane, nosijo svoj delež odgovornosti v sedanjem družbenem neretu.»

En sam dan za nemškim predsednikom Heusom je še papež Pij XII. spregovoril važno svarnilno besedo v pogledu spoštovanja osebnih svobočin državljanov od strani države. Papež je moralno med seboj tesno povezel državljane, državo in javno oblast ter poudaril nujnost medsebojnega pravčevnega in poštenega sodelovanja ob strojem spoštovanju osebnih svoboda, ter v strogih zavesti moralnih dolnosti za družabni red in socialni napredki, v zasledovanju blaginje družabne skupnosti, za katere so vsi državljanji obsolutno odgovorni.

Posebno pomembne se nam papeževe besede zdijo, če jih primerjamo z zadržanjem oblasti, ki vlaže Slovencem v Italiji. Se posebno pa z zadržanjem demokrščanov in goriškega župana samega, ki je pred kratkim dejal, da smo Slovenci dolžni pokorčinske italijske zastavi, kot da bi Slovenci v Italiji te zastave ne spoštovali dovolj!

Iz papeževaga pisma sledi, da so osebne svobočine pred državnimi in nad pravicami javne oblasti, čepravno s temi tesno moralno povezane v nujno sodelovanje za skupni blagor. In res: pravilo velja, da državo sestavljajo državljanji, in da oblast volijo in postavljajo državljanji. Državljanji so torej prvi pogoj v glavnem temelju obstoja države in oblasti, zato je povsem razumljivo, da so njihove pravice prednostne!

Naj se torej razni župani Bernardisi naučijo srčovati pravice slovenskega ljudstva in sele potem naj to ljudstvo opozarjajo na autoriteto državne zastave!

Sé posebno pomembne so papeževe besede, ki zvenijo kot obsooba za vse demokrščane, ki s Slovenci v Italiji ravnajo krivčno, ko

dili notranjim trenjam nacistične stranke. Tedaj sta neki vojni minister in vojska molčala pred ubojem generalov von Schleicherja in von Bredowa.»

«Zarotniki od 20. julija — je dejal Heuss — so nemškemu narodu pustili dediščino, na katero se lahko ponašamo. Njihova kri je nemško ime očistila sramotno madža, ki ga je Hitler bil priklical na ves narod. Ta dediščina je še vedno v veljavni, kajti dolnosti, ki odnejajo, niso še izpolnjene.»

Nadalje je govornik poudaril dolnosti slahernega državljanina, da se upre povsod, kjer se pojavi slučaj moralne odgovornosti pred našim in pred krvicico. »Niti vojaka prisega ni od te dolnosti izvzet. Saj je prisega dana Hitlerju na zastavo bila dana človeku, ki jo je sam že prej večkrat kršil — je zaključil Heuss.

Na te možate zgodovinske besede, da velikega državnika, izrečene na proslavi zgodovinskega upora proti krvoljčenemu samodružu, naj pomislijo vsi tisti pajdasi komunističnega režima, ki vlaže jugoslovenskim narodom, in tudi vsi tisti, ki še danes obsojajo sarajevske zatrotne od junija 1914.

Svetovalec Bratuž odgovoril županu

V sredo zvečer je nač svetovalec, g. R. Bratuž, na občinski seji izčrpno odgovoril županu dr. Bernardisu na razne otiske, neutemljene obtožbe in težke žalitve, ki si jih je župan dovolil in drznil spravovati na seji od 6. t. m. Obtožbe in žalitve, ki sta jih »Gornale di Trieste« od 7. in 8. t. m. ter »Arena di Polaw« od 14. na široko razpilihila. To sta oba lista storila smenda zato, ker sta na goriškem županstvu zaposlena kot uradnika dva časnikarja teh listov.

Z namenom, da g. Bratuž prestraši, ga je župan prekinil in skušal nanj vplivati s svarilom, da se utegne poslušati sodstva.

Tem je župan še enkrat dokazal, da so Slovenci v Italiji res »vzorno zaščiteniki...«

Zanimivi odgovor g. Bratuža pričelom prihodnji teden.

ŠTEVERJAN

Siri se govorica, da je v nedeljo 13. t. m. neki karabinjer v Števerjanu pretepel fanto Mirkota Skorjanca (Karola). Pričovedujejo, da je orožnik fantu izbil tri zobe. Menida se je fant zatekel tudi po zdravniško pomeč v Gorico. Ni nam bilo mogoče ugotoviti verodostojnost vezeta, zato jo priobčujemo z vso rezervo.

IZ SLOVENIJE

UCNI USPEHI NA SLOV. GIMNAZIJAH

Na vseh gimnazijah Slovenije — razen v Sežani, o kateri še ni podatkov — je bilo v pravkar minule šolske leta 20.973 dijakov in dijakinj. Od teh jih je 69,01 odst. ali 14.553 izdelalo razred. V primieri z lanskim letom se je odstotek dijakov, ki so izdelali razred, dvignil za preko 4 enote in tako pričel tisti normalni višini, ki predstavlja 70 odst. dijakov, ki izdelajo razred.

Popravne izpite ima 4.439 dijakov ali 21 odst. Padlo jih je pa 1.962 ali 9,03 odst. Ob zaključku šolskega leta je imelo popravne izpite tisto 22 odst. dijakov, padlo jih je pa 11 odst.

Najboljši uspehi so bili na ljubljanski klasični gimnaziji, kjer je izdelalo razred 87,18 odst. dijakov

NOV PROGRAM NA SLOVENSKIH GIMNAZIJAH

Svet za prosveto in kulturo v Beogradu je razpravljal preteklieden o učenem načrtu v gimnazijah. Po tem novem načrtu se bo pouk zgodovine in zemljepisa končal v VI. razredu. Latinščine ne bodo več poučevali. Poučeval bo dcemero nova predmeta: politična ekonomija in zgodovina filozofija. V VIII. razredu pa marksizem in zgodovina umetnosti.

AMERISKA POMOC

Združene države Amerike so ponovno odobrile Jugoslaviji pomoč v znesku 10 milijonov dolarjev. Od tega zneska bodo uporabili 7,4 milijone dolarjev za nakup ameriške pšenice, 1,6 za nakup bombaža, ostalo pa za prevoz tega blaga.

ELEKTRICNI KABEL DO BRACA

Nad 8 km dolg podmorski kabel bo kmalu dobaval s celine električno silo oboku Braca. Ta kabel je izdelala zahodnonemška tvrdka »Siemens« in so ga plačali večinoma nekdanji prebivalci otoka, ki so se izselili v ZDA.

Tako bodo na Braku končno le zagorele električne žarnice. Za domačine in tudi turiste bo to vsekakor važna pridobitev.

NOVO VELESEJMSKO RAZSTAVICE V BEOGRADU

V Beogradu bodo začeli graditi novo sodobno veliko sejmišče, ki bo imelo 10 razstavnih paviljonov, skladišča, restavracijo, hotel, pošto itd. Nekateri paviljoni bodo zidani tako, da jih bodo lahko uporabili za športne prireditve in množično izločajo zlasti z blatom. Te klice, čim pridejo v nov neodprt organizem, se začenjo razmnoževati in pologomogno ogrožajo živel, ki tam prej ali slej oboli.

Ne zadostuje torej razkužiti koščnjaka po kaki taksi kužni morilji. Treba je neumiljeno unikiti vse kokoši, tudi tiste, ki so morda včasih zato pri živiljenju.

Dana je še druga možnost, da se prepreči širjenje kužnih bolezni: t. j. sistematično cepljenje. Toda res učinkovito cepljenje ni tisto, na katero naše gospodinjstvo pristajajo v skrajni sili, ko bolezen že terja prve žrtve. To je potreba časa in denarja. Kdo hoče obvarovati svoj kokošnjak, mora vsako leto, po možnosti vsaj v začetku pomlad, cepiti vse kokoši.

SKLADIŠČE VINA

V ŠTEVERJANU (San Floriano del Collio) - GORICA

ZAJAMČENO BRIŠKO VINO NAJBOLJŠE VRSTE po ugodni ceni nudi tudi na dom in vsako količino

FRANC TERPIN

DROGERIJA

ANTON PODGORNIK

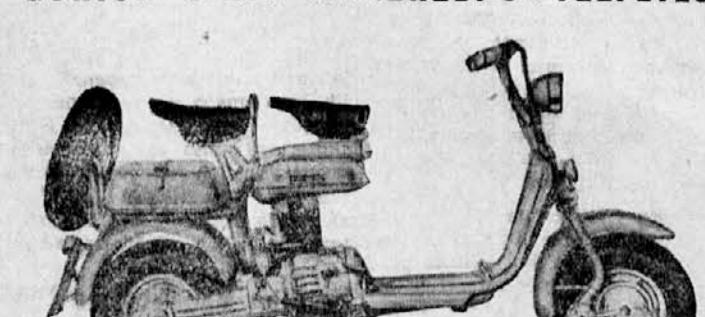
GORICA - Trg. De Amicis, 12 na Kornu - Tel. 3009

Lambretta 125 f

EDINI ZASTOPNIK ZA GORIŠKO

ALDO MEROLLI & C. MOTOFORNITURE

GORICA - ULICA GARIBALDI 5 - TEL. 2723

CENA PO CENIKU LIR. 108.000

PRODAJA Z MALIM PREDPLAČILOM,
OSTALO PA ODPLAČILA DO 23 OBROKOV

MIHAEL SOSČENKO STANOVANJE

V Moskvi se je nekoga dne napotil delovni človek, da si pošče stanovanje.

Hodil je in hodil, da je postal ubožek že ves suh in siv. Ali končno je le našel stanovanje. »Cisto slučajno. Cedno, majhno stanovanje — sobo in kuhinjo. V neki stanovanjski hiši. Nemogoče je dopovedati, kako se je tega razveselil ubogi delavec!

»Rad vzemem stanovanje, tovariš najmodajalec,« je dejal. »Z menoj lahko računate.«

Najmodajalec je odgovoril: »Svede, le vzemite, kako neki tudi ne. Plačate mi 60 rublje odstopnine in stanovanje je vaše. Ta tako ceno se za tako stanovanje ob vsakem času ljudje kar pulijo.«

Delavec je dejal: »Tako primoženega zneska pa niti nimam, dragi moj. Kaj ne bi mogel dobiti stanovanja brez odstopnine?«

Na kratko: nista se mogla zedeniti za ceno odstopnine. To je delavec močno razjelel.

Odšel je ves žalosten domov in premisljeval: »Tega sleparja selskega pa bom v časniku pošte osramotil! Kaj mu ne pada v glavo — zahtevati toliko denarja!«

In v časnici je izšlo naslednjega dne v časniku pojasnil s podpisom: »Delavski dopisnik«. Najmodajalec so krepko ozmerjali. To je paik in ne muha, so pisali. Sestervoncev zahtevati za tako stanovanje,

Poslovenil I. U-v

vanje, to je res nezaslišano. In od kje naj delavec vzame toliko denarja? Z eno besedo, najmodajalecu so pošljeno oprali glavo. Celo naslov so povedali. Zato, da bi morda nekdo ciganu zavil vrat.

Težko si je predstavljati, koliko ljudi se je še istega dne nabralo na cesti. Na sto. Debela in dolga kača se je kar sama postavila: drenj in hrup. Meščani so postajali s časnikom v rokah. S prsti so kazali na novico.

»Pomislite, državljanji, kakšno stanovanje! Celo stanovanje za 60 rublje odstopnine. Rad bi jih pial 100, če je treba!«

Na nekem mestu blizu vhodnih vrst bi kmalu nastal preprič.

Nekateri so hoteli že poklicati policijo na konjih. V tistem trenutku pa se je pokazal na oknu najmodajalec. V zadregi je pozdravil z roko.

»Razidite se, državljan!« je sramljivo zaklical. »Zastonj čakate! Stanovanje je oddano!«

»Za koliko?« je zadonelo iz mnogice.

Za dve sto. Povpraševanje je zelo veliko, ne morem ga dati cenejše, prijetljive.«

»Za dve sto, je zaječala mnogica. «Ampak mi bi dali tudi tri sto. Dovoli nam samo, da vstopimo.«

Najmodajalec je z obžalovanjem odmahnil in se odstranil od okna.

Ljudje so časnik spravili in potrli odšli.

VESTITRŽAŠKEGA

Seja širšega odbora SDZ

V nedeljo, dne 18. t. m. je bila v prostorih SDZ v ulici Machiavelli 22 seja širšega odbora SDZ. Ob 9.30 je predsednik dr. Josip Agneletto otvoril sejo in se s topilimi besedami spomnil pregozdnje smrti člana odbora in občinskega svetovalca pok. g. Ivana Teronca kakor tudi pred kratkim umrela člana SDZ in Nabrežini pok. Franca Novaka. Z velikim občalovanjem je nadalje omenil smrt velikega javnega delavca Beneške Slovenije, mons. Ivana Trinka. Polnočevalni odborniki so s polminutnim molkom počastili spomin pokojnikov.

Po prečitanju zapisnika, ki je bil soglasno potrjen, je predsednik očratal delo in napore SDZ v času od zadnje seje dalej. V tem času, tako je poudaril predsednik, smo priredili več sestankov na podeželju in tako objektivno sproti obveščali članstvo o razvoju dogodkov zlasti glede usode STO. Prav v tej zvezi smo vzdrževali stike z ZVU in stalno opozarjali odgovorne za stopnike na posledice razkosanja STO, ki smo jih podkrepili z neovrljivimi argumenti. V najobjektivnejših stikih smo bili tudi z zagovorniki STO v tujini in storili vse za pravilno obveščanje javnosti v Združenih državah, Veliki Britaniji in Franciji. Spomenim z novimi podkrepitvami smo dostavili odgovornim državnikom na Zvezni konferenci in spomnili predsednika Združenih držav in britanskega predsednika vlade ter zunanjega ministra obeh držav na svečane izjave Atlantske listine, na pojmovanju načela o samoodločbi narodov in izjave nedavne washingtonske konference.

Predsednik je nato temeljito kritiziral zadržanje večine v tržaškem občinskem svetu ob obravnavanju rezolucije proti razkosanju STO, pri čemer se je večina podredila volji profašistične manjšine MSI. Obsodil je zadržanje PSVG, ki se je odrekla plebiscitu, čeravno ga je v preteklosti branila z vsemi sili in klicala na pomoc celo Socialistično internacionalu.

V nadalnjem je predsednik analiziral trenutni položaj v vrstah SKSZ oziroma SKS. Nato je sledilo poročilo o najobjektivnejšem razvoju in trenutnem položaju Tržaškega vprašanja. Govornik je podčrtal, kako je razmeroma maločevalno tržaško prebivalstvo imelo pri borbi za uresničenje svoje samostojnosti proti sebi propagističnem aparatu dveh držav, ki nista štendili s sredstvi. Zato ni edino, da se njegov glas ni slišal takoj, kakor bi se moral. Poleg tega je posebne omembе vredno dejstvo, da so se prav zaradi močne podpore, politične in denarne, ki so pritekale od zunaj, v Trstu povzete na vrhovske najobjektivnejše stranke, katerih položaj in dohodki so kaj malo odvisni od blaginje in naklonjenosti tržaškega prebivalstva. Te osebe so seveda izvrševalke ukaze svojih gospodarjev, od katerih so odvisne, ter niso bile dejanski predstavniki tržaških interesov in tržaškega ljudstva. To velja tako za italijanske iridentiste, kakor za titove. Tudi kar zadeva kominformiste je treba ugotoviti, da so v tistih usodnih marčnih dneh, ko je po Trstu neovirano divjalo par sto študentov, edini razpolagali z množicami, ki bi v kah lahko zatrdile umetno organizirano politično izsiljevanje. Toda niso se premaknili. Posledica so bili londonski dogovori, ki so z italijanskimi funkcionarji nedvomno Italiji odprli pot v Trst. Redka prilagodba, ko bi tržaško prebivalstvo lahko z uspehom položilo svojo težo na politično tehnico, je tako bila izgubljena. Današnja kominformistična delavnost, ki se odraža v zbirjanju podpisov, resolucijah in stavkah po manjših krajih, ne more zabrisati ali odtehati teme napake.

Govornik je nato obrazložil ponem "začasnost", v čigavem interesu je ta "začasnost" sprejet in kako se s tem ustvarja formalna in pravna osnova za kasnejšo prepire, ne pa za mir. Današnji pogodbenevi se res lahko obvezajo, da je "začasnost" samo zunanjost, da je potrebna zaradi javnega mnenja in zato, da se ne uniči STO, kar bi Sovjetska zveza v Združenih narodih mogla preprečiti. Toda ne bo dolgo, ko se bo močnejša stran zcela sklicevati samo na podpisano listino ter bo gladko šla prekstih ustnih obljub in obvez.

Veliki politiki je uspešna doslednost, ne pa kramarsko krpanje, ki pušča preveč odprtih.

Poročalec je nato orisal "avtonomijo", ki naj bi jo po zadnjih vseh prizpravljal za tisti del Sovobodnega tržaškega ozemlja, ki bi

prišel pod Italijo. Opozoril je na nedeljski uvodnik »Primorskega dnevnika«, iz katerega je razvidno, da bi šlo pri tem predvsem za sorazmerno udeležbo Slovencev pri glavnih samoupravnih organih, ki bi bili najprej imenovani, kasneje pa voljeni. Pri tem je ugotovil, da takšna avtonomija ne bi bila zadostna, niti stvarna. Primer tržaške občine, v kateri tudi sedel slovenski občinski svetovalci, je dovolj poučen. Italijanska nacionalistična večina se na slovenske priporavnice odvražuje in podpira, spletih ne ozira. Ce bo tako tudi v predvideni tržaški avtonomiji, potem si od nje lahko kaj malo nobetamo. Sicer pa je treba pri tem počakati in videti, kaj bodo določili, in nato še bolj, kaj bodo tudi uresničili.

Prav tako so se zadnje dni pojavile vesti, da bo italijanska vlada izplačala slovenski manjšini vsaj delno povračilo odškodnine, ki jo je utrpela pod fašizmom. To je vsekakor važna poteza, ki bi bistveno pripomogla k pomirjanju in hodočemu razumevanju tu živih narodnosti. Seveda je pri tem važno, kdo bo to odškodno dobil v roke in kako bo izplačevana ter uporabljena. Ker vodi pogajanja sedanja jugoslovanska vlada, se bo le-ta gotovo zavzemala, da pridelevi delež v roke njenih pristaev. Toda stovariški so že po letu 1945 dovolj jasno pokazali, kako znajo uporabljati velike zneske, ki pridejo slučajno v njihove roke. V Trstu so potrošili milijarde, ne samo stotine milijonov. In rezultat?

Se je slovenski živelj kaj gospodarsko opomogel: kaj imamo med vrosto Narodnih domov in dvoran, lastne denarne zavode in podjetja? Vse je splahnelo kot sneg in dober del jugoslovanskih investicij je celo prišel v kominformistične roke. Morebitna odškodnina, katera pametna uporaba bi lahko znatno olajšala gospodarsko in kulturno življenje tržaških Slovencev, mora biti torej uporabljena in upravljana na drugačen način, pri čemer nikar ne smejo obveljati interesu same ene politične stranke, temveč koristi skupnosti.

Pri tem je eden izmed odbornikov prekinil poročevalca s priznombom, da nima smisla razpravljati o medvedovi koži, medtem ko medveda še ni. Govornik mu je pritrdir, vendar je dodal, da je vkljub temu smatral za potrebno pojasniti, kakšno naj bi bilo stališče demokratičnih Slovencev v tem vprašanju.

Poročalec se je delj časa ustavil pri žalostni vlogi, kakršno igrajo pri najobjektivnejšem razvoju Tržaškega vprašanja tukajšnjih titovci. V enem in istem članku ali govoru izjavlja, da obojajo politične matične domovine, ki nas ponaša Italiji, nato hvalijo to politiko, kot edino možno in pametno, piko pa postavljajo s trditvijo in obljubo, da se bodo proti prihodu Italije vedno in vneto borili. Večkrat je zmede res ne more biti. Na ljudi, ki pozivajo na nemirljivo borbo proti Italiji celo med tem, ko nas za zeleno mizo Italiji izredajo, se res ne moremo zanestiti in jim ne moremo zaupati. Tržaški Slovenci morajo tudi v bodoči hoditi pot, katero jim je doslej kazala Slovenska demokratska zveza, edina duhovna naslednica nekdanjega narodnega gibanja na teh tleh. V okviru obstoječih možnosti

se morajo zavzemati za svoje, ne pa za druge koristi. Naš položaj je preveč tvegan. Samo tako se bomo v težkih okoliščinah rešili in ohranili.

Govornik je svoja nad eno ura trajajoča izvajanja osvetljeval s številnimi primeri iz najobjektivnejše politike in propagande tržaških tovorcev ter je dokazal, kako s svojo slepo pokorščino in vdanim sprejemanjem vsakega kuka celo svojim gospodarjem prej škodijo, kačko koristijo. Pri takšnem razvoju stvari se res ne smemo čuditi, če Jugoslaviji po prvi svetovni vojni, s sklicevanjem na načelo samoodločbe narodov, torej na splošen princip, uspelo razbiti Londonski pakt, ki je obljubil Italiji več kot polovico dalmatinške obale, medtem ko titovski Jugoslaviji po drugi svetovni vojni ni uspeli čhraniti ne načel, za katera so se narodni v tej vojni borili, ne mirovnih pogodb, ki so bile po njenem zaključku podpisane.

Sledila je debata, v katero so pogledali številni zborovalci, ki so opisali položaj v svojih občinah, vseh in mestnih delih. Vsi so ugotovili, da je politika Slovenske demokratske zveze dosledna in edina v soglasju s koristmi tržaških Slovencev. Po izmenjavi raznih mnenj je bilo določeno, kakšno naj bo stališče, iz katerega bo Slovenska demokratska zveza v teh kritičnih dneh zavzemala do delovanja in pozivov raznih skupin in strank. Na tržaške Slovence pa se bo Slovenska demokratska zveza obrnila s posebnim proglašom.

Stavka proti razkosanju

Tudi nabrežinsko delavstvo je s stavko, ki je v celoti uspela, protestiralo proti razkosanju STO. OF pa je sklical nekaj svojih kobilnikov, da bi jim sta vikške nasilne pamet, zakaj je nujno potrebljeno, da postavi Tito 60.000 Slovencev zopet pod Italijo. Pravijo pa, da se besedilstvo nista dvolastnikov in podobnih užitnikarjev ni oprijelo. Propagandna trojka pa svojo srečo poskušala tudi v Zagorcu in tudi tam so titovci želi razstavljeni. Propagandni stroj OF je že tako razglašen, da si celo nazgrajenci mašijo ušesa ob udarcih OF pogrebni.

Skupina tržaških intelektualcev, med katerimi najdemo znana imena, kot so književniki Giani Stuparich, Umberto Saba, Virgilij Giotti, Quarantotto Gambino, Lívio Veneziani-Svevo - vdova Itala Sveva, gospa Gigetta Carniel-Slataper, - vdova Scipia Slataper, profesionisti prof. Carlo Ravasini, arhitekti: Umberto Nordio, profesorji Giorgio Roletto, Baccio Zillotto, Giovanni Quarantotto, Vito Levi in še mnogi drugi (okrog 30 imen) je pretekli torej izrodila tržaškemu tisku posebno izjavo, v kateri protestira proti sporazumu, ki izroča B. Jugoslaviji, ker upravičeno sumijo, da je "začasnost" spoznana samo variabilni manever, s katerim bi se rado izpeljal to resitev. Ugotovljajo nadalje, da ta kompromis, ki ga sprostimo voljo prizadetega prebivalstva, ne bo prinesel v te kraje pričakovane pomirjenje med Italijani in Slovenci, temveč bo ustvaril pravi prepad med obema sosednjima narodoma.

Gospoda torej končno prihaja skoraj na naše, samo da še vedno vztraja pri protestih in si ne upa postaviti edine možne pozitivne zahode: uresničenja Svobodnega tržaškega ozemlja.

Vidalijeva konferenca

KP se bo tudi po prihodu Italije zavzemala za STO

Pretekli torej zvečer je imel generalni tajnik KP-STO, Vittorio Vidalij, v Kinu ob morju svojo našpovedano konferenco o najobjektivnem razvoju Tržaškega vprašanja v stališču svoje stranke.

Vidalij je v svojem govoru ostro napadel italijanske iridentistične stranke, ki so vedno govorile, da so proti delitvi, a jo zdaj zagovarjajo. Obožil jih je, da so izdale svojo obljubo. Ob zaključku je izjavil, da se bo njegova stranka načelne zgodovine zavzemala za uresničenje Svobodnega tržaškega ozemlja, tudi če bo v Trstu Italijanske cete. Pri tem se bo povezala z italijanskimi demokratičnimi gibanji, kakor so 1-

obzirnostjo organizacije, ki upravlja to našo lepo kolonijo.

Spogledali smo se in pogledali še enkrat naslov lista, ki prinosa ta neokusen izpad in se ne malo zasiduli, kako morejo internacionalistični matični državi, kjer so zaradi 30 italijanskih otrok moralni slovenski otroci, in bilo jih je 120 skupaj, govoriti vsi italijanski. Najmanj razloži naš "prijatelj", zakaj se na njihovih sestankih zaradi enega samega Italijana, vsi ostali Slovenci, pa magari bi jih bilo storil posluževati mladonečge jezik - Madrepatrije.

Letos se je naš "prijatelj" razpištiti nad tem, da govorijo otroci med seboj italijanski in očita vodstvu letovanja pomanjkanje narodne zvesti, vzgoje narodnega duha, pedagoškega čuta in se spodrži nad mlačnostjo, brezbržnostjo in

TRŽAŠKI PREPIHI

Čarovniški ples dialektičnih akrobatov

Poklicni aktivisti italijanskega redentizma so se znašli v bratskem objemu z revolucionarnimi zasluzkarji OF. Prvi in drugi navajajo s plačenim tiskom svoje lajne za razbijanje STO po ploščah, ki jim jih sproti dobavljata Rim in Beograd. Tako je fratelanc zajel vso smerno provizniško agentov prav v trenutku, ko je tudi že zadnji ne-honorabilni prista OF postal zvest STO ali pa se vrnil v vrste brambrovcev mirovne pogodbe potem, ko je poznal, da vadijo za njegovo kožo. Tudi pri iridentistih, ki jih od naših meštarjev loči vsaj to, da so dosledno ostali ne priključenih postojankah, se vrste na vodnike ne sme biti ne duha, ne sluga po resničem, nepotvorenem javnem mnenju. Ce bi na STO svojo voljo uveljavila UDB, bi bili vedno vsi Slovenci za barantanje. Ce bi tam preko UDB na bilo, bi se vsi Jugoslovani pozvižgali na KP pridobitve. Tudi to je nauk sedanjih čarovniških plesov dialektičnih akrobatov.

ŠOLSKE VESTI

Prednostne lestvice

Višja šolska uprava sporoča, da so objavljene prednostne lestvice in osebnosti za poverjena in nadomestna mestna na srednjih solah s slovenskim učnim jezikom za šolsko leto 1954-55. Prednostne lestvice so na vpogled od 21. do vključno 30. julija 1954 na Slovenski nižji srednji soli v Trstu, ulica Scuola Nuova št. 14-II, med 10. in 12. uro dopoldne.

Odgovorni urednik:
Dr. Prof. ANTON DABINOVIC
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAVLICA
se je preselil v ul. Rittmeyer, 13
in sprejema
od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure
Stev. telef. 31-813

Mizarji ! Deske smrekove, macesneve in trdih lesov, trame in parkete nudi najugodnejše

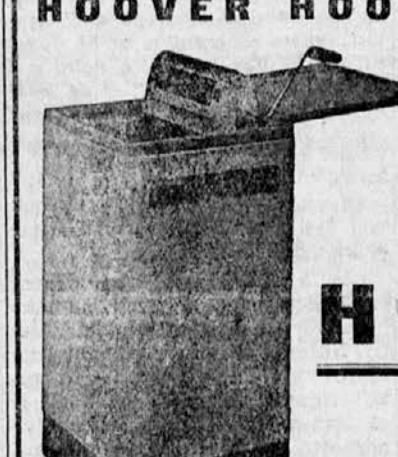
CALEA
TEL. 90441 TRST
Via Sonnino, 24

Povrnimo se k zaključni produkciji, ki se je vrnila v dvorani S. P. M. in na kateri so se odlikovali gojenci, kateri so v teku komaj delili dni pripravili popolnoma nov spored, kar je dokaz nešablonskega, pravilnega šolanja in smotrenega navajanja gojencov k stvarjenju in sistematičnemu reševanju tehničnih problemov. Po razdelitvi solskih izkazov se je razvilo med nastopajočimi in gosti prisrčno razpoloženje, ki se je zaključilo s poslovilnim nagovorom sol. ravnatelja prof. K. Sancina z željo, da bi čim srečnejše preživeli zasluge počitnice.

Vsakovrstno pohištvo:

SPALNICE - JEDILNICE - KUHINJE ITD. - PO NAROCILU IZVRSI VSAKO DELO - POROSTVO ZA DOBER NAKUP -- TOVARNISKE CENE -- DELO SOLI-DONO -- DOMACA TVRDKA

HOOVER HOOVER HOOVER

ki Vam sam opere 3 kg perila v 4 minutah popolnoma čisto in brez kakega mučnega napakanja!

Odslej Vam bo pranje v veselje in prehranili boste na času in denarju!

HOOVER

dobite pri tordki

I. KERŽE

Piazza S. Giovanni 1 - Tel. 35019

Po najugodnejši ceni in tudi na obroke

HOOVER HOOVER HOOVER